

Ha színvak lett volna, talán sosem tudja meg, hogy vannak cigányok. Nagypám csak tanítani tudott. Ehhez értett, ezt csinálta egész életében. Egy évet bírt ki csendes nyugdíjasként, míg sorban rá nem bólintott több szülőnek is, hogy délután korrepetálja a gyerekeit: hol kis pénzért, hol favágásért, másnak meg azért, mert lekaszalta a füvet a hegyi telkünkön. A „Csendes” Sanyi majd’ öt órát izzadt kint a dombon, hogy Gyurka fia jobban értse a matekot.

Gál Soma 53

SÁRMESE

Ettől a Gyurkától tudtam meg, hogy a cigányok igenis léteznek. Azt se tudtam, jelent-e valamit, de hozzávágтам. A „büdös cigány” meglökött meccs közben, hogy elvegye tőlem a labdát. Azonnal meg is fordult, ahogy kimondtam ezt a két szót. Fel se foghattam, mennyire mérges, mikor már csattant a tenyere arcomon, és seggre ültem. Saját csapattársai fogták le, a tanár meg kicsit elkésve felsegített, majdhogy ő is lekevert egyet, de csak Gyurka elé társzigált kötelező bocsánatkérésre. Még akkor is némák voltunk, mint a sír, mikor a kabátunkat vettük, én persze sokkal gyorsabban a többiekénél, és már kifelé siettem, mikor az utolsó beért az öltözőbe. A fociszakkör vége télen már sötétbe nyúlt. Lestem a lámpák vetette árnyékomat, hogyan fut mellettem, de az utca felénél már hallottam mögöttem a kiabálást és a röhögést. Addig néma, aztán már süket is voltam. Próbáltam megelőzni az árnyékomat.

A főútig se értem el, mikor megragadták a karom. Gyurka megpördített, hogy az arcomba nézhessen.

– Megsüketültél, vagy mi bajod? – választ se várva folytatta – Na, most ismételd meg!

– Mit?

– Ismételd meg, aztán kérjél bocsánatot – mögötte ketten-hárman röhögtek. Nem láttam őket, maig nem tudom, ki nézhette végig. Érezték, verés lehet a vége, abból nem maradhat ki senki.

– Már kértem bocsánatot – makogtam.

Csak megismételte:

– Mondd el még egyszer, aztán kérjél bocsánatot.

– Nem akarom mondani.

– Még egyszer! – sziszegte.

Erre már muszáj volt elhadarnom.

– Büdös cigány, bocsánat.

Nem lett semmiféle verés, mert Gyurka nemcsak a cigányok, de talán az egész falu legrendesebb gyereke volt, és micsoda néptáncos! Amikor ő

odaállt a színpadra, kihúzta magát és nekikezdett egy verbunknak, akkor minden férfiban felpeszűlt a vér, a többi táncos is elhítte, hogy bármilyen csapásra és lépésre képes. A lányoknak is tetszett ez az energia, ment is a susmogás, amikor Gyurka és egy szőke hajzuhatag összegabalyodott 54 a mozi hátsó sorában. Aztán még nagyobb lett a hír, amikor kiderült, hogy a szőke haj mögött a rasszista tesitanár lánya lapul. Tanár bá köpni-nyelni nem tudott, mert Gyurka az iskolai focicsapat csatára is volt, fűrge táncos mozgása sok gólt szerzett a csapatnak. Végül, bármennyire kitette ezzel magát a falu élcelődésének, lenyelte a békát és örömmel hagyta Gyurkának, hogy péntekenként elkísérje diszkóba a Julist.

Szégyelltem is elmondani bárkinek, mit mondtam erre a fiúra. Öt év múlva a falunapi fellépése után odamentem hozzá, és harmadszor kértem bocsánatot. A matek viszont sosem ment neki. Ahogy a kis cigánymeggy előtt ácsorgok, ő jut eszembe, meg nagyapa, ahogy a másodfokú egyenletre oktatja, miközben az apja egy egész domboldalt nyír meg cserébe. El kell ismerni, nagyapám tanítani azt tudott. Ő hozta iskolába először a cigányokat, mikor még csak a falu egyik végében laktak, és nem szolgálati lakásban, hanem vályogkunyhókban, néhányan kiszorulva a fáskamrába. A fiatalembert látom, épp csak érő bajuszával, és ahogy pár éve az Alföldön kergette a belvizekben a békákat, úgy szaladnak szét a barna gyerekek, ahogy közelít a telep felé. Visítanak, kiabálnak, legtöbben nem is magyarul.

Nagyapapa megtalálta a közös nyelvet. Egy forintért minden gyerek jöhetett a napközibe, kapott ételt, meleg helyet, és ha már ott voltak, hát nekiállt tanítani őket. Lefoglalta őket műszaki szakkörrel, és közben a lurkók észrevétlenül tanulták meg a kapcsolási rajzok csínját-bínját. Elkezdték a modellszakkört, repülőket építgettek, amik a falu határáig elvitorláztak. Üldözték a gépeket, közben nagyapám meg kifigyelte, ki a leggyorsabb közöttük. A gyerekekkel közösen építette a salakos futópályát és ők gereblyézték el a homokot a távolugrás gyakorlásához. Akiket meg mindezek után is unatkozón kapott a pálya szélén, azoknak hétvége a rádió előtt gépelte a kabarészámokat, hogy színjátszókört szervezzen a darabokból. Így talált nagyapa mindenkinek elfoglaltságot, mint ahogy egy gazda találja meg a földjén növények összes felhasználható részét. Talán pont így indult mindez, alföldi béresgyerekként. Vagy Zalába átköltözve szőlőművesként, ahogy apósának kezdett segíteni a hegyen. Hogy még a lekaszált füvet sem égetjük el, mehet az a komposztba. A rohadt gyümölcsöket viszont nem dobjuk ide, mehet az a cefrébe. És hogy minden, de minden szőlőszem, legyen akár fehér, akár piros mehet a jó kátyánhegyi borba. Ez a filozófia menthette meg azt a kis cigánymeggyet, amiről ezek a történetek eszembe jutottak.

A fát, amit mindenki utált, még nagyanyám is, falusi paraszt lánya, aki aztán tényleg nem hagyott kárba veszni semmit a világon. Minden rohadt

bogyót össze kellett szedni az udvaron, mert majd befőzni, vagy szörp lesz, talán jut belőle lekvárnak, a maggyából fűz nyakláncot vagy bábót készítünk, de tényleg ne hagyjunk semmiccse a fa alatt. Hát még is kívágtá volna azt a fát, csak a helyet foglalja, ráadásul a papa neki fog egyszer tolatni a Suzukival, akkor aztán vihetik szervízbe sokezer forintért, pedig lószart se 55 ér az a fa, olyan savanyú a meggye, összeugrik tüle a szomszéd szája is.

Nagypapa meg erre süketnek tette magát, és arra gondolt, milyen jó kis fa ez, gondozni is alig kell, mégis mennyi szép, vörös gyümölcsöt hoz majd.

